

М. Суліценко,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник –канд. пед. наук, доцент І. Барановська

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК МЕТОД ПІЗНАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Постановка проблеми. Одне з головних завдань нової української школи – розвиток пізнавальної активності молодших школярів. Допитливість, цікавість, інтерес мають стати стимулом до навчання. Пізнавальна активність виражається у наполегливому прагненні до знань, до прояву вольових зусиль у процесі засвоєння знань, прагнення до самостійної діяльності, спрямованої на засвоєння соціального досвіду та власних експериментів та відкриттів.

Сучасні дослідження пізнавальної активності та пізнавального інтересу ґрунтуються на працях Ю. Бабанського, Дж. Дьюї, М. Махмутова, М. Скаткіна, Г. Щукіної та інших. Психологічні аспекти проблеми пізнавальної активності були в центрі уваги Л. Божович, Л. Виготського, Г. Костюка, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна. У педагогічній науці пізнавальна активність визначається як мобілізація інтелектуальних, морально-вольових та фізичних сил дитини для досягнення конкретних цілей навчання і виховання. Науковці стверджують, що пізнавальна активність сприяє інтелектуальному розвитку дитини, самостійності, соціалізації та успішності.

Мета статті – з'ясувати особливості застосування проектної технології в освітній роботі вчителя початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Пізнавальний інтерес – це емоційно усвідомлена, вибірково спрямованість особистості, звернена до предмета й діяльності, пов'язаної з ним, що супроводжується внутрішнім задоволенням від результатів цієї діяльності. Це один із важливих мотивів навчання школярів [1, с. 148]. Пізнавальний інтерес відрізняється пошуковим характером, сприяє розвитку таких психічних процесів, як мислення, уява, пам'ять, увага; під його впливом навіть у слабких учнів навчання проходить набагато продуктивніше. Завдяки його впливу в школяра постійно виникають питання, на які він сам активно шукає відповіді. В інтелектуальній діяльності, що відбувається під впливом пізнавального інтересу, проявляється активний пошук, дослідницький підхід до виконання завдань, а також емоційні прояви: емоції здивування, почуття очікування нового, почуття інтелектуальної радості, успіху. Сутність пізнавального інтересу, вважає О. Пехота, полягає в цілісній

нерозривності взаємопов'язаних і взаємообумовлених інтелектуальних та емоційно-вольових процесів [3, с.25]. Виникає потреба застосування інтерактивних методів навчання учнів, починаючи зі школи I ступеня.

Серед освітніх інтерактивних технологій метод проектів займає чільне місце. Його мета – сприяти самостійному формуванню інтелектуальних, спеціальних і загальнокультурних знань і вмінь учнів, розвитку ініціативності, співробітництва, роботі в колективі, логічного мислення, бачення проблем і прийняття рішень, одержання й використання інформації, самостійного навчання, планування, комунікативних навичок.

Метод проектів вперше почали застосовувати в 20-х роках ХХ століття в сільськогосподарських школах США. Ідея включення проектної діяльності в освітній процес належить американському педагогу Дж. Дьюї. У вітчизняній педагогіці актуальність цієї проблеми вивчав педагог-новатор А. Макаренко, який дійшов висновку про проектування особистості як суб'єкта педагогічної праці. Німецький педагог А. Флітнер характеризує проектну діяльність як навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки («Lernen mit Kopf, Herz und Hand»), тобто осмислення самостійно добутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї і оцінку результатів в кінцевому продукті [2].

Метод проектів – педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Активне включення учнів у зміст тих або інших проектів дає можливість засвоїти нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі [2].

Навчальний проект – це форма організації занять, яка передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, спрямовану на отримання освітньої продукції за певний період.

Мета навчального проектування – створення педагогом під час освітнього процесу таких умов, за яких результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності учнів.

Проектно-дослідницька діяльність – це творча діяльність, що має спільну мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямована на досягнення загального результату, яка сприяє розвитку самостійності, цілеспрямованості, відповідальності, наполегливості, толерантності, ініціативності. У процесі роботи над проектом діти отримують соціальну практику за межами школи, адаптуються до сучасних умов життя.

Включення молодших школярів в проектну діяльність учить їх роздумувати, прогнозувати, передбачати, формує адекватну самооцінку. В цей

віковий період закладається ряд ціннісних установок, особистісних якостей, навичок, тому залучаючи молодших школярів до роботи над проектом необхідно враховувати їх вікові особливості. У початковій школі проекти – це не індивідуальна, а сімейна діяльність, оскільки дитина сама не в змозі швидко перечитати, зібрати та вивчити значний обсяг інформації. Робота над освітнім проектом здійснюється під керівництвом учителя та батьків. Однак дорослі повинні розуміти, що суть методу проектів – це формування самостійності дитини у пошуку інформації, обробці даних, а не в змаганні, хто зробить кращий проект. Вчитель та батьки виконують роль помічника, куратора – допомогти знайти разом інформацію в книжках чи в Інтернеті, допомогти відібрати найголовніше, правильно оформити результати пошуку.

Основні вимоги щодо використання проектної технології, які є головними: наявність значущої у дослідницькому і творчому плані проблеми, яка потребує інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її вирішення; практична, теоретична, пізнавальна цінність передбачуваних результатів; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів; структурування змістовної частини проекту (із поетапними результатами); використання дослідницьких результатів. Проектне навчання націлене на набуття учнями нових знань на основі реальної життєвої практики, розвиток у них компетенцій у процесі проблемно зорієнтованого пошуку.

Включати школярів у проектну діяльність слід поступово, починаючи з першого класу. Спочатку – творчі завдання, а вже в 3-4 класах – монопредметні чи навіть між предметні проекти. Наприклад: «Повноцінне здорове харчування», «Домашні улюбленці», «Малюємо музику», «Вікно у зиму». Проектно-дослідницька діяльність учнів дозволяє змістити акцент з процесу пасивного накопичення учнем знань на оволодіння ним різними способами діяльності, пошуку інформації. Підготовка молодших школярів до проектної діяльності здійснюється поетапно: мотиваційний, операційно-виконавчий, рефлексивно-оцінювальний.

Метод проектів дозволяє збудити пізнавальну активність учнів, розвиває вміння самостійно здобувати знання, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, критичне і творче мислення, вміння побачити, сформулювати і розв'язати проблему, вчить відповідальності за свої рішення. В початкових класах метод проектів спрямований на розвиток навичок взаємодії, співробітництва, ділового спілкування в колективі, тому передбачаю сполучення індивідуальної самостійної роботи із груповими заняттями, обговореннями дискусійних питань, наявності елементів дослідницької методики, на правлений на створення учнями кінцевого продукту (результату)

їх власної творчості. Проектна методика для початківців цікава насамперед спробою зорієнтуватися на особисті інтереси учня, будувати навчання на активній основі через діяльність дітей з певною метою, що вимагає використання дослідницьких та пошукових методик, творчості, роботи з різними джерелами інформації. Особистість повинна навчитися адаптуватися в умовах, що змінюються, бачити проблеми, вміти аналізувати їх, знаходити шляхи розв'язання, вміти працювати з інформацією, бо це неодмінної складовою навчання в середній та старшій школі.

Висновки. Отже, проектний метод можна застосувати у початкових класах для вивчення будь-якої складної дисципліни. Він дозволяє наблизити освітній процес до життя, до потреб дітей, головне – робить навчання молодших школярів цікавим і змістовним, а процес набуття знань простим і доступним. Початкова школа – це місце підготовки майбутніх дорослих, місце, де дитина живе і вчиться жити в складному навколишньому світі, працювати і спілкуватися з іншими людьми, і в тому числі, здобувати необхідні знання.

Література

1. Грибко Л.О. Упровадження особистісно орієнтованого підходу до навчання для активізації пізнавальної діяльності молодших школярів *Таврійський вісник освіти*. 2012. № 1. С .148-153.
2. Метод проектів – ефективна технологія URL: <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/1415/>
3. Освітні технології : навчально-методичний посібник / за ред. О.М. Пехоти. К. : АСК, 2002. 255 с.
4. Щукіна Г.І. Педагогічні проблеми формування пізнавальних інтересів учнів. К.: Либідь, 1998. с. 274.

Н. Тодосієнко,
старший викладач
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

КОМПЛЕКС МИСТЕЦТВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Важливою умовою сучасного естетичного виховання дітей є створення умов для поступовою переходу школяра від репродуктивного до творчого рівня розвитку. Це відбувається через спілкування і діяльність, безпосереднє включення учнів у систему художньо-естетичних відносин, сприймання різних видів мистецтва, придбання художньо-естетичних знань і досвіду, власну творчу діяльність. Використання комплексу мистецтв, інтегрованої моделі організації мистецької діяльності у